

Dyspraksja u dzieci w wieku przedszkolnym

FORUM

Spis treści

1. Dyspraksja	5
1.1. Co to jest dyspraksja?	6
1.2. Dyspraksja – przyczyny powstawania zaburzenia	6
1.3. Objawy dyspraksji	7
1.4. Diagnoza zaburzenia	9
2. Emocje a dyspraksja	9
3. Wsparcie rodziców	10
4. Terapia dziecka z dyspraksją	11
5. Jak pomóc przedszkolakowi z dyspraksją w codziennym życiu?	12
6. Jak przygotować dziecko z dyspraksją do podjęcia nauki w szkole?	16
Literatura	17
7. Scenariusze zajęć dla dzieci 3–4-letnich	18
7.1. Scenariusz zajęć „Od głowy po nogi” – zabawy i ćwiczenia sprzyjające kształtowaniu orientacji w schemacie własnego ciała	18
7.2. Scenariusz zajęć „Gdzie schował się kotek?”	23
7.3. Scenariusz zajęć „Zapinamy guziki”	27
7.4. Scenariusz zajęć „Poranki – skakanki dla maluszków” – ćwiczenia motoryki dużej	31
8. Scenariusze zajęć dla dzieci 5–6-letnich	34
8.1. Scenariusz zajęć „Tańczące nitki”	34
8.2. Scenariusz zajęć „Pranie”	38
8.3. Scenariusz zajęć „W zamku”	43
8.4. Scenariusz zajęć „Niespodzianka dla Dziadka Janka”	48
8.5. Scenariusz zajęć „Po nocy przyjdzie dzień”	54
8.6. Scenariusz zajęć „Plastelinowe ABC”	58
8.7. Scenariusz zajęć „Wesołe harce” – poranki skakanki dla starszaków doskonalące motorykę dużą	62

1. Dyspraksja

„Chłopiec widzi na półce swojego pluszowego misia. Chce przewieźć zabawkę w pociągu. Musi stanąć na palcach, wyciągnąć ręce do góry, aby dosięgnąć misia. Następnie musi przejść krótki odcinek, niosąc misia i umieścić go w pociągu. Pojazd jest dość ciężki dla chłopca, więc musi użyć dużo siły, żeby go pociągnąć. Dziecko dość szybko się męczy, zaczyna się nudzić, przestaje ciągnąć pociąg i idzie poszukać innej maskotki.

Czynności, które miał wykonać chłopiec, są niezwykle proste, ale procesy, które umożliwiają mu jego wykonanie, są bardzo złożone. Chłopiec wiedział, że zdjęcie pluszowego misia z półki jest wykonalne i rozumiał, jaką funkcję pełni pociąg”.

Kinga Soboń, *Szczęśliwe dziecko*

Praksja, czyli planowanie motoryczne – to proces polegający na podjęciu decyzji, co ma zrobić ciało, a następnie na wykonaniu tego. Termin „praksja” pochodzi od greckiego słowa oznaczającego działanie i obejmuje wyobrażenie, planowanie, sekwencję i wykonanie czynności. Jest to bardzo złożony proces, który angażuje wiele części mózgu i jego funkcji. Opiera się na sensorycznych informacjach zwrotnych z organizmu i otoczenia, a także na języku, pamięci oraz umiejętności myślenia i zdolnościach poznawczych.

Praksja

Proces planowania motorycznego jest etapowy i przebiega w następujących po sobie fazach:

- › stworzenie idei (wyobrażenia),
- › wykorzystanie sensorycznych informacji zwrotnych do określenia początkowej pozycji ciała,
- › rozpoczęcie działania,
- › wykonanie we właściwej kolejności kroków, z których składa się dana czynność,
- › odpowiednie dopasowanie działania,
- › zatrzymanie aktywności.

Etapy planowania motorycznego

Jak podaje autorka Kinga Soboń: „wczesną formą planowania motorycznego jest imitacja, czyli zdolność do naśladowania gestów i mimiki. Umiejętność ta ma duże znaczenie dla rozwoju ruchowego, komunikacji oraz tworzenia więzi między dziećmi a rodzicami. Doświadczenia ruchowe tworzą wspomnienia, z których można korzystać w przyszłości, kiedy będzie trzeba powtórzyć podobne wzorce ruchowe, np. małe dzieci wchodzą po schodach i schodzą z nich setki razy, żeby nauczyć się związku między pozycją ciała a schodami. Początkowo działają powoli, patrząc w dół na stopy, aby się upewnić, czy odpowiednio je stawiają. W niedługim czasie potrafią szybko wbiegać po schodach, przeskakiwać stopnie w różnych miejscach.

Inną formą planowania motorycznego są zdolności konstrukcyjne. Jest to układanie wieży z klocków, nawlekanie koralików czy budowanie kryjówek”.

Znając istotę procesu planowania motorycznego, łatwiej zrozumieć zagadnienie zaburzenia dyspraksji.

1.1. Co to jest dyspraksja?

Dyspraksja **Dyspraksja** – to zaburzenie przejawiające się trudnościami planowania i wykonywania harmonijnych, spontanicznych zachowań motorycznych.

W celu określenia zaburzenia planowania motorycznego specjaliści (obok terminu dyspraksji) używają wymiennie kilku synonimów, np. rozwojowe zaburzenie koordynacji czy dysfunkcje neurorozwojowe.

W latach 70. i 80. ubiegłego wieku używano określenia „niezdarne dziecko”. Rzeczywiście, dziecko z tym zaburzeniem to „pan lub pani Demolka” (Grażyna Wiśniewska, *Trudno być dyspraktykiem...*).

Dyspraksja rozwojowa polega na zakłóceniu procesów integracji pomiędzy ośrodkami układu nerwowego. Powszechnie przyjęło się, że dyspraksja rozwojowa dotyczy tylko dzieci, mimo że w rzeczywistości występuje również u dorosłych, choć jest rzadziej rozpoznawana.

Dyspraksja dotyczy blisko 10% populacji dzieci, z czego chłopców obciąża czterokrotnie częściej. Jest rzadko diagnozowana, gdyż dzieci przejawiające dyspraksję postrzegane są po prostu jako niezgrabne, z trudnościami psychoruchowymi.

1.2. Dyspraksja – przyczyny powstawania zaburzenia

Etiologia dyspraksji rozwojowej

Niestety, badacze nie są w stanie jednoznacznie podać, co powoduje powstawanie objawów charakterystycznych dla dyspraksji, a proces badań ciągle jeszcze trwa. Środowisko badawcze wskazuje jednak jako główną przyczynę zaburzenia integracji procesów sensorycznych dotykowych i czucia głębokiego w ośrodkach mózgu odpowiedzialnych za planowanie motoryczne.

Dodatkowo przyczyn dyspraksji doszukuje się w bezpośrednich uszkodzeniach ośrodkowego układu nerwowego, w szczególności nerwów motorycznych, które przekazują impulsy nerwowe z mózgu do mięśni. W przypadku nieprawidłowej jakości sieci połączeń przekazywanie takich sygnałów jest mniej efektywne.

Dyspraksja może ujawnić się również w wyniku:

Możliwe przyczyny pojawienia się dyspraksji

- nieprawidłowego rozwoju płodu,
- niedotlenienia okołoporodowego,
- udaru mózgu i innych chorób na tle neurologicznym,
- urazu mechanicznego głowy.

1.3. Objawy dyspraksji

Objawy zaburzenia występują niekiedy już w pierwszych miesiącach życia i zmieniają się w miarę rozwoju dziecka.

Aby sprawdzić, czy dziecko cierpi na dyspraksję, należy bacznie je obserwować. Naszej uwadze nie powinny umknąć różnorodne symptomy. Poniżej prezentujemy objawy pojawiające się w miarę rozwoju kolejnych etapów życia.

Małe dziecko

Głównym przejawem dyspraksji, który można obserwować na tym etapie, jest opóźnienie kolejnych etapów rozwojowych związanych z motoryką i mową, w tym:

- › odruchu turlania się,
- › przewracania z pleców na brzusek,
- › siadania,
- › wstawania,
- › chodzenia,
- › głużenia,
- › mówienia.

Małe dziecko

Młodszy przedszkolak

Kiedy dziecko z dyspraksją wkracza w wiek przedszkolny, łatwo dostrzec, że trudności sprawiają mu następujące czynności:

- › nie jest w stanie biegać, skakać, podskakiwać, często przewraca się,
- › ma problemy z wchodzeniem i schodzeniem ze schodów,
- › trudności z ubieraniem się i jedzeniem,
- › brudzi siebie i często otoczenie wokół siebie podczas jedzenia,
- › jest powolny, cechuje go nieśmiałość w wykonywaniu większości czynności,
- › nie potrafi łapać lub kopać piłki, choć jego rówieśnicy są w stanie to zrobić,
- › napięcie mięśni dłoni jest słabe, nie potrafi utrzymać w rękach kredki, pędzla, a poziom jego prac artystycznych jest na bardzo niedojrzałym poziomie,
- › nie potrafi układać układanek ani bawić się w rozpoznawanie i sortowanie figur,
- › ma problemy z utrzymywaniem przyjaźni,
- › ma kłopoty z ocenianiem, jak zachować się w towarzystwie innych,
- › nie rozumie znaczenia takich wyrazów, jak: „w”, „na”, „przed” itd.,
- › można zaobserwować, że dziecko nie uczy się instynktownie, ale musi być uczone danej umiejętności,
- › często denerwuje się, a jego uwaga łatwo ulega rozproszeniu.

Młodszy przedszkolak